

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

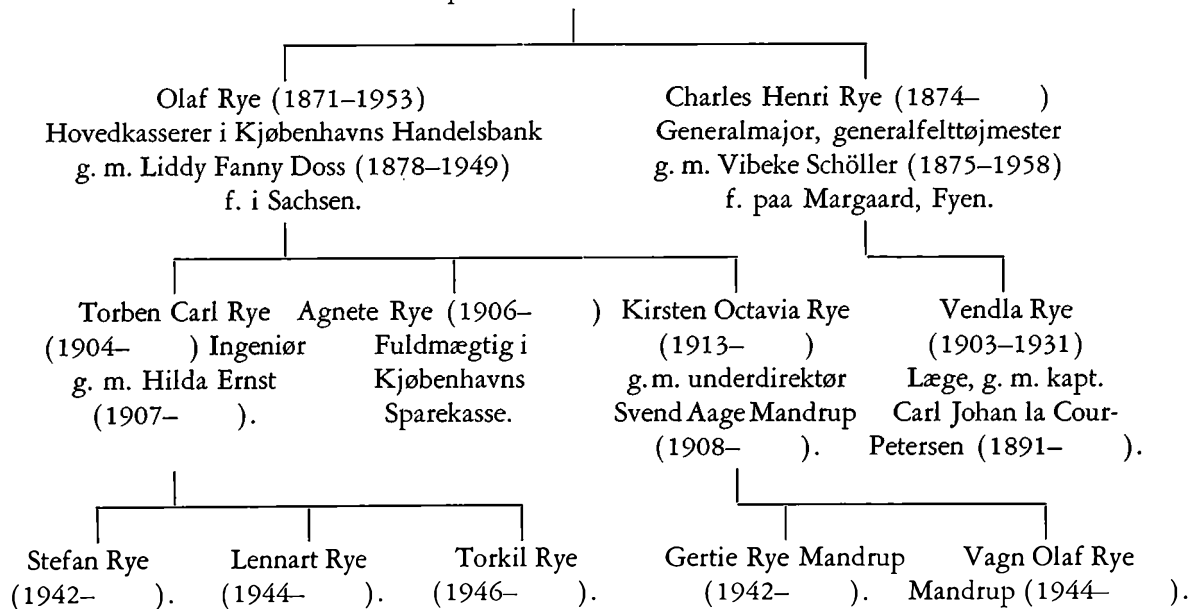
Overintendant, kammerjunker C. P. RYE i 1905

C. H. RYE
MIN FAR

Særtryk af indledningen til
„Secondlieutenant CARL PETER RYE's breve fra Krigen 1864“

CARL PETER RYE (1841–1923)

Overintendant, kammerjunker, g. m. Wendla Maria Carolina Flygare (1845–1890)
f. paa Lille Markie i Skåne.

CARL PETER RYE var født den 26/11 1841 paa *Krummerupgaard* paa Sjælland, som hans far, *Peter Ulrik Frederik Kristian Rye*, ejede men solgte for i isvinteren 1845 med hustru – *Octavia Camilla*, datter af justitsraad *Frederik Fiedler* til godset Basnæs ved Skelskør – 2 smaa-drenge, bohave, køretøjer m. m. over det islagte Øresund at drage til Sverig og der bosætte sig paa *Stäfvesjøgaard* (mellem Malmø og Ystad), som han havde købt og ejede til sin død i 1893, kun overlevet af sin hustru, min farmor, i knap 1/2 aar.

Min Far gik i svensk skole i landsbyen *Andersløf* faa km fra *Stäfvesjø*, blev konfirmeret i *Andersløf* kirke 1856, men havde forinden i et aarstid faaet undervisning dels privat i sprog (fransk, tysk og engelsk), dels i den tekniske skole i Malmø. Privatlæreren bevidner, at han har deltaget i undervisningen med „flid, lyst og talent“, og fra den tekniske skole medbringer han et „betyg“ med 12 karakterer, af hvilke særlig aritmetik-karakteren, lydende paa „Utmärkt kunskap“, springer i øjnene. Naar man betænker, hvormeget Far fik at gøre med tal i sin militære livsgering og i sine andre hverv, virker hans første skolekarakter i matematikkens talkunst næsten som en bebudelse.

Stäfvesjøgaard eller *Stäfvesjø*, som vi altid kaldte det, var en kønt beliggende gaard paa c. 300 tdr. land med et par mindre løvskove, der gav bo for en ret righoldig vildtbestand – raadyr, harer (særlig de smaa svenske, som bliver hvide om vinteren), senere tillige fasaner samt et efteraarstræk af skovduer, der ofte kunde tælles i tusinder. Baade Far og jeg selv i de unge aar havde stor glæde af jagten i disse smaaskove, af hvilke den ene kun ved et stengærde var adskilt

fra fideikommissgodset *Markie's* langt større skov. Dette ejedes af den friherrelige slægt *Stiernblad*, der saaledes var blandt vor families nærmeste naboer og nærmeststaaende omgangsvener. Tilfældet førte til en forlovelse mellem min (svenske) Mors statelige og smukke brordatter *Edith Flygare* og stamherren til *Markie*, baron *Jules Stiernblad*. Ulykkeligvis mistede denne livet kort efter forlovelsen ved en mørkt nat i en skov at ride sit hovede mod en lavt hængende gren, som dræbte ham. En maaske livsvarende tilknytning til de steder, hvor min Fars familie havde haft hjemme i saa mange aar, gik derved tabt for vor families yngre generation.

Fars livsmaal var at blive apoteker, og i det øjemed var han i aarene 1856–1860 discipel paa „Det Kgl. militære og Waisenhus-apothek“ i København. Læretiden afsluttedes med en „Pharmaceutisk Medhjælper Examen“, som han bestod med 1. karakter. Fra denne periode stammede aabenbart den interesse for og det kendskab til medicin, som fulgte ham livet igennem.

Men skæbnen vilde et andet livsmaal. I december 1861 udskreves Far som dansk værnepligtig, og i august 1862 udnævntes han til sekondløjtnant af reserven. Som saadan deltog han i det haabløse forsvar af Dannevirkestillingen, som den altfor lille hær, skammelig forsømt af regering og politikere, slet ikke kunde besætte. Han gjorde det utroligt lidelsesfulde tilbagetog fra Dannevirke til Dybbølstillingen med – i en optimistisk men, som det viste sig, falsk tro paa, at fjenden her vilde forbløde. Og atter greb skæbnen ind: den 15. april 1864 saaredes han af en granatstump i laaret, endte paa et lazaret og kom saaledes ikke med i kampen den 18. april, da fjenden stormede og indtog Dybbølstillingen. Vilde han have overlevet denne kamp??

Ogsaa forskaanedes Far for hærens ydmygende tilbagekomst til hovedstaden, hvis vildledte befolkning til sin evige beskæmmelse gjorde hæren til syndebuk for nederlaget.

Krigen gjorde ende paa Fars apotekerdrømme. Han var draget ud som reserveofficer, men hans hele forhold havde været af en saadan art, at man i juli 1864 belønnede ham med en udnævnelse til sekond-

løjtnant af *linien*, en hædersbevisning, som han dog kviede sig ved at tage imod. Jeg citerer en erklæring af hans kaptajn:

Secondlieutenant Carl Peter Rye deltog med Hæder i det ulykkelige Felttog 1864. Han blev derfor ogsaa udnævnt til Secondlieutenant af Infanteriets Linie. Lieutenanten er en modig, besindig og dygtig Officer. Jeg anbefaler ham derfor paa det Bedste.
Kjøbenhavn den 30te Juli 1865. Aarøe

Capitain i den 17' Inft. Batl."

Far var ogsaa blandt dem, der blev indstillet til den Tapperhedsmedaille, som aldrig blev institueret. Og først i 1877 bekvemmede man sig til at uddele den Erindringsmedaille af bronze (E.M.2), som skulde være et synligt tegn paa bærerens deltagelse i krigen 1864.

Far fortsatte altsaa efter krigen sin militære gerning og blev staaende i nummer ved 17' infanteribataillon. Ligesom modstandsbevægelsens folk i vore dage som regel undgaar at berette om deres gode gerninger, saaledes omtalte Far – desværre – aldrig med et ord sine tildragelser i aarene omkring 1864. Vi véd derfor ikke, hvorfor han i 1865 indtraadte som elev i „*Det Kgl. militære gymnastiske Institut*“. Efter en første uddannelse her fik han et bevis (af 16/12 1865) med en rosende omtale, der aabenbart har givet ham blod paa tanden, idet han forblev paa institutet til fortsat uddannelse. I 1867 blev han udnævnt til premierløjtnant og i august 1868 bestod han den afsluttende prøve paa institutet med et næsten eventyrligt godt resultat: hovedkarakter Fortrinlig Duelig; pointantal af 21 karakterer 297 (mod 300 mulige!). Intet under, at han efter dette fortsatte som lærer i gymnastik og vaabenøvelser ved Institutet – indtil Forsynet atter greb ind: den 4/10 1871 paadrog han sig under en gymnastisk øvelse en areumatisk betændelse i højre knæled, som i følge en erklæring, udstedt af professor, overlæge *A. Bränniche* – vor senere huslæge gennem en lang aarrække – vilde lægge spiren til en kronisk betændelse, saafremt knæet ikke blev skaanet.

Denne hændelse revolutionerede Fars militære karriere: i 1874 forlod han hærens linie og traadte over i *Hærens Forplejningskorps*,

hvor han, først som intendant, fra 1892 som overintendant, forrettede tjeneste ved den Kgl. Livgarde i samfulde 34 aar indtil sin afsked i 1908.

To begivenheder, en mindre, men vel for en ung mand opmuntrende, og en meget betydningsfuld, var dog indtraadt inden bemeldte revolution: den 3' november 1870 overrakte Sverige og Norges konge, *Carl XV*, under et besøg paa Gymnastikinstitutet egenhændigt Far ridderkorset af Vasaordenen som en anerkendelse for „de förtjenstfulla egenskaper, hvorigennem Kongl. Danske Premier-Löjtnanten, Läreren ved Gymnastikskolen, CARL PETER RYE, städe sig utmärkt“.

Den betydningsfulde begivenhed var bryllupet den 14/4 1869 med *Wendla Maria Carolina Flygare*, datter af svensk hofkamrer *Henric Flygare*, besidder af krongaarden *Lille Markie*, der kun laa faa km fra Fars svenske hjem Stäfvesjø. Dette fører mig ind paa en lidt nærmere omtale af mit eget barndomshjem og af personer, tilknyttede dette. Læsere af nærværende linier, der har haft lejlighed til at læse mit lille skrift „MIN MOR“ (udgivet 1947) maa tilgive uundgaaelige gentagelser.

Baade Far og Mor var udgaaede fra gode og velsituerede hjem. Fars fader var en dygtig landmand, en lysseende og munter natur, og min farmor var en betydelig personlighed, det styrende centrum paa Stäfvesjø. Ikke mindre personlighed var Fars svigerfar, *Henric Flygare* af den kendte svenske slægt. Foruden at drive sin egen gaard var han kammerherre, greve *C. A. Beck-Friis's* højre haand og hjalp greven med at modernisere driften af dennes store gods – *Böringe Kloster* – og forbedre tilværelsen for godsets mange undergivne familier. Grev Beck-Friis's tillid til sin ven og hjælper gav sig udtryk i en skriftlig fuldmagt af en ordlyd, der faktisk gav Henric Flygare fuld raadighed over alt, hvad greven ejede, og hvis lige man sjældent har set.

Naturligvis maatte denne Fars og Mors afstamning bidrage til at præge det hjem, som de stiftede hin apriildag 1869. Grundtonen i dette var, uanset Far havde arvet sin fars muntre sind, alvorlig, ikke

mindst takket være Mors kristne livssyn og hendes blide og milde karakter. Al letsind og letfærd, jargon og dristige ord eller beretninger var bandlyst i hjemmet. Heller aldrig har min eneste bror – *Olaf Rye* – og jeg nogensinde hørt vore forældre skændes; deres dissenser maa de have ordnet udenfor deres sønners høre- og synsvidde.

Et lille bevis paa Fars strenge krav til sandhed og redelighed: En juleaften havde jeg – vel i 7–8 aars alderen – ladet mig friste til at kigge ind gennem nøglehullet i den dør, der skilte os utaalmodige unger fra den stue, i hvilken Far og Mor forberedte julens og juletræets overraskelser. Naivt og ubesindigt sagde jeg til Far, da han kom ind til os: „I har nok faaet hvid dug paa julebordet!“ Og dermed var julestemningen for den aften ødelagt!

Løvrigt var Far vor bedste kammerat paa fiske- og badeture, paa vore mange ferierejser til Sverige, og personligt forfærdigede han det meste af det legetøj, vi jul og fødselsdage blev glædet med. Han og Mor forvænte os maaske en del, men de forkælede os ikke, og de forlangte deres modydelse, navnlig god opførsel og pligtopfyldelse. Vi fik den bedst mulige uddannelse udover skolegangen: skøjteløbning, svømning, dans, for mit vedkommende musikundervisning og extra timer i sprog og – mirabile dictu uden noget videre godt resultat – skrivning; endvidere cykling – vi var blandt de første, som kørte paa de høje, ikke ufarlige „bicykler“ – jeg opnaaede endog at faa nr. 2 men endte da ogsaa med at komme ret galt afsted.

Naturligvis stillede alt dette økonomiske krav til mine forældre, og tilknytningen til Livgardens officerskorps, der dengang fortrinsvis rekruteredes fra velhavende kredse, var heller ikke billig. Heldigvis havde Mor medbragt en efter datidens forhold ikke helt uanseelig formue, og salget af Stäfvesjø i begyndelsen af århundredet havde givet Far og hans sødskende et overskud; men afgørende i det lange løb var det, at min myreflottige Far havde saa megen tid tilovers fra sin intendantgerning, at han kunde paatage sig adskillige hverv, saasom revisionsarbejde i forskellige aktieselskaber m. m. En særlig interesse viede han sin gerning som lærer i vaabenøvelser og

gymnastik i ikke mindre end 27 aar (1869–1896) paa Søofficersskolen, hvor den 4-aarige kadettid i forbindelse med det udmærkede elevmateriale gav mulighed for resultater af høj kvalitet. De aarlige examensopvisninger, der for mig staar i ungdomserindringens lyse og klare skær, var i sandhed seværdige, og mange er de søofficerer, som har sagt mig, at de med glæde mindedes Fars fornøjelige og inciterende undervisning.

Fars og Mors harmoniske ægteskab fik en brat afslutning. Mors hjærte havde aldrig været stærkt, og julemorgen 1890 døde hun under eller efter et hjærteanfald, medens Far, uden at vække os drenge, var løbet efter vor huslæge – telefoner, drosker eller sporvogne var ikke til raadighed. Efter 21 aars samliv med Mor maatte Far i 33 aar friste enkemandens lidet misundelsesværdige lod.

Inden jeg afslutter dette koncentrat af Fars levnedsløb, finder jeg det for fuldstændighedens skyld rigtigt at medtage nogle data, der vel kun er af ydre art, men som dog giver bidrag til den værdsætning, som Far havde gjort sig fortjent til.

Først citatet af en udtalelse af Fars foresatte, Chefen for 1ste Generalkommandointendantur, dateret 27/12 1887:

„Hr. Intendant, Kammerjunker Rye, Ridder af Vasa Ordenen. I Besvarelse af Deres Henvendelse af Gaardsdato er det mig en kjær Pligt at bevidne, at ligesom jeg i høj Grad anerkjender den Hurtighed og Lethed, med hvilken De for 13 Aar siden satte Dem ind i det saa indviklede militære Regnskabsvæsen, saaledes kan jeg ikke noksom udtale min Paaskjønnelse af den Samvittighedsfuldhed, Nidkjærhed og praktiske Dygtighed, med hvilken De stedse har røgtet Deres Tjeneste som Intendant, og beder jeg Dem sluttelig modtage min bedste Tak for det gode Tjenesteforhold, der uafbrudt har bestaaet mellem Os, og som i lige saa høj Grad skyldes Deres brave og hæderlige Karakter som Deres personlige Optræden.
C. M. Gorm.“

I 1888 fik Far det dengang gyldne danske ridderkors, og i 1893 blev han ridder af den russiske St. Anna-Orden – kejser Alexander

III's tak for det forøgede arbejde, kejserens mange besøg hos svigerforældrene, det danske kongepar, paaførte livgardens regnskabs- og forplejningsvæsen.

Den største „ordens-glæde“ – der jo maa ses paa baggrund af datidens mentalitet og syn paa ordener – beredtes imidlertid Far, da han i 1905 modtog Dannebrogsmændenes sølverne hæderstegn, der ellers kun tildeltes officerer af oberstløjtnantsgrad.

Glad blev Far sikkert ogsaa, da marineminister *Ravn* ved Fars afgang som lærer ved Søofficersskolen i 1896 skrev følgende til ham:

„Idet Hr. Overintendanten efter Ansøgning paa Grund af Alder fratræder Posten som Lærer ved Søofficersskolen i Gymnastik og Vaabenøvelser, er det mig en Glæde at udtale for Dem Ministeriets Paaskønnelse af den Interesse, Iver og Dygtighed, hvormed De i en saa lang Aarrække har udført Deres Lærergerning.“

En særlig omtale fortjener forholdet mellem Far og Chr. X, der fra 1898 til 1906 som prins forrettede tjeneste ved Livgarden og ved sin udnævnelse til oberst efter Chr. IX's død i 1906 som kronprins blev chef for Livgardens liniebataillon, hvis intendant Far jo var. Kronprins Christians forhold til sin langt ældre overintendant var altid præget af hensynsfuldhed, lune og velvilje, og med den trofasthed, som kendetegnede Chr. X, bevarede han som konge stedse kontakten med sine tidligere undergivne. Saa sent som i 1914 var Far (i kjole og hvidt) kongens gæst paa Sorgenfri den dag, kongen fejrede sit 25 aars garderbubilæum.

Højt oppe i aarene bevarede Far sit gode helbred og sin aktive evne. En tid lang arbejdede han for Røde Kors, der hædrede ham med en medalje, og til det sidste beskæftigede han sig til gavn for blindesagen med at prente blade med den til syn og agtpaaagivenhed saa krævende blindeskrift.

Men mest gik han naturligvis paa sine gamle dage op i interessen for sine to sønners ve og vel, og han var deres børn en kærlig og gæstfri Farfar. Mange hyggelige timer tilbragte vi i hans hjem paa Østerbro.

Den 26/11 1921 festede vi for Fars 80 aar, men saa begyndte han at skranke. Den 17' september 1923 døde han ret uventet som patient paa det gamle militærhospital i Rigensgade. En gentleman af den gamle skole, en sand ridder uden frygt og dadel var ikke mere, og der blev tomt efter ham. Uheldigvis var jeg den uge i Paris. Et telegram kaldte mig hjem, saa at jeg lige naaede rettidigt til bisættelsen.

Fra mine vinduer i Kristianiagade kan jeg se over imod det gravsted, hvor støvet af mine nærmeste blodsbeslægtede, mine forældre og min bror, er jordfæstet. Men kun i tankerne kan jeg for mig se vort gravsted paa Skagens kirkegaard, der rummer min hustru og vor datters urner, og hvor jeg selv engang skal stedes til den evige hvile.

Kristianiagade 2, København Ø, den 25' maj 1962

C. RYE

C. P. RYE's familiegavsted paa Garnisons kirkegaard.